

# GD-Rundveedierenarts Dr. Menno Holzhauer

## Storingen in de bovenkamer bij melkkoeien

Hersenverschijnselen; bij de GD Veekijker komen hierover regelmatig vragen binnen. Het varieert van incidenten met loodvergiftiging, Listeriose en kopziekte tot Boosaardige Catarraal Koorts (BCK) en Botulisme. Heel vaak is de afloop dodelijk. Een overzicht van deze ziekten, de oorzaken en de preventie.



*Koe met BCK: staat suf voor zich uit te kijken, is gestopt met eten en drinken, heeft hoge koorts (tot 41 gr. C), korsten in de neus en een ontstoken oog. Foto aangeleverd door practicus.*

Dromerig kijken, niet meer vreten, niet meer drinken, dringen tegen objecten, kringetjes lopen, spierzwakte. Dat zijn de symptomen van koeien met hersenverschijnselen. Regelmatig krijgt de GD Veekijker vragen over het hoe en waarom bij het signaleren van dit gedrag. Het betreft vaak verscheidene dieren zonder temperatuursverhoging of juist met duidelijk aanwezige koorts. De dieren gaan van de benen en sterven meestal. De oorzaken lopen uiteen, maar verdienen wel uitgebreid onderzoek om zo nieuwe gevallen te voorkomen.

### Schape bij het rundvee

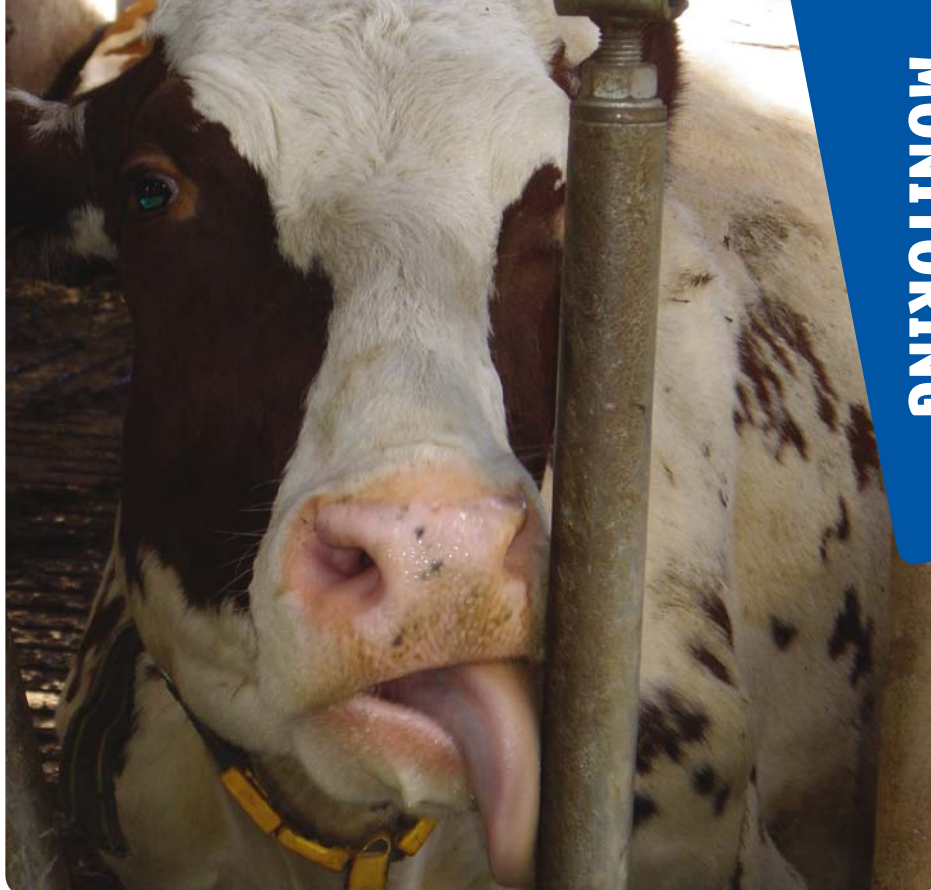
Zo werd de GD Veekijker het afgelopen kwartaal benaderd door meerdere bedrijven die problemen hadden met BCK. Op één bedrijf waren schape en runderen direct naast elkaar gehuisvest. Honderd schape lammerden af in een potstal en de drachtige pinken en droge koeien stonden, op een afstand van ongeveer 4 meter, in een openfrontstal. De schape, die vanaf februari hadden gelammerd, vertoonden geen klachten. De runderen werden suf, stopten met vreten en drinken, de slijmvliezen waren ernstig ontstoken en de dieren hadden een typische aantasting/witting van het hoornvlies. Bij sectieonderzoek van de hersenen werd een bloedvatontsteking gevonden die ook in andere organen aanwezig was, onder andere in de lever en nieren. Dit beeld is heel typerend voor BCK. De veehouder was zich ervan bewust dat de combinatie van schape en rundvee risico's meebrengt voor BCK. Incidenteel verloor het bedrijf een rund, maar deze keer was de schade met 20 dode dieren groot. Het schaap is de natuurlijke gastheer van dit virus, maar wordt er zelf niet ziek van. Via de lucht kan rundvee geïnfecteerd worden en pas maanden later (vooral na aflammeren verspreidt het virus zich met vruchtwater) symptomen vertonen. Op het moment van optreden is er niets meer te doen qua preventie en therapie. Het advies is om ruim afstand te houden tussen rundvee en schape.

## Gebrek aan magnesium

Op een ander bedrijf vertoonden vier dieren met weidegang acute ernstige klinische klachten: verlamming van de achterhand, trillende ogen en overgevoeligheid, uiteindelijk lijdend tot sterfte. Bij urineonderzoek van koppelgenoten werden zeer lage tot te lage magnesiumwaarden gevonden, variërend van 0.19 tot 4,22 mmol/l (minimale norm >4 mmol/l) en daarmee was de diagnose gesteld: kopziekte. Met name in het voor- en najaar, na een droge periode, speelt deze gebreksziekte op. Wanneer het na zo'n droogteperiode flink gaat regenen groeit het jonge, eiwitrijke gras heel snel, zoals in het voorjaar van 2012. Het gebrek aan magnesium, dat hierdoor ontstaat, is snel te verhelpen door magnesiumoxide door het voer te vermengen. Dit is niet erg smakelijk, maar door goed te mengen nemen de koeien het op. Zo ook bij deze veehouder, die na toevoeging van 50 gram MgO per dier per dag geen problemen meer zag. Alternatief is een magnesiumbemesting op de weide van 30 kilo MgO per hectare, bij weinig wind en dauwnat gras. Wanneer de koeien langer dan een week op het perceel blijven is het zaak deze bemesting te herhalen.

## Slecht geconserveerde kuil

Listeriose is een andere ziekte die zich openbaart met hersenverschijnselen. Deze bacterie veroorzaakt hersenontsteking bij de dieren, waarna ze aan de grond komen te liggen. Ook verwerpen komt bij een listeria-infectie voor. Een slecht geconserveerde graskuil is bijna altijd de oorzaak. Wanneer gras minder goed in de kuil komt en slecht conserveert, stijgt het aantal Listeria-bacteriën explosief. Behalve dat dieren niet goed groeien en melk produceren van een slecht geconserveerde kuil, is Listeriose nog een reden om voorzichtig met zo'n kuil om te gaan. Zorg bij een kuil van mindere kwaliteit door een toevoegmiddel en goed afdekken dat er geen zuurstof bij het gras komt en dat de conservering snel verloopt. Besluit bij een écht slecht geconserveerde kuil om deze niet te voeren.



## Accu met lekker smaakje

Ook is de GD Veekijker in 2012 betrokken geweest bij een rundveebedrijf met loodvergiftiging. Op dit bedrijf vertoonden vier melkvaarzen, nadat ze in een nieuw gemaaid perceel gras kwamen, acute hersenverschijnselen. Twee dieren waren compleet suf, hadden trillende ogen, raakten van de benen, stopten met vreten en drinken en stierven binnen korte tijd. De andere twee werden later geëuthanaseerd. In het bloed van deze dieren werden loodwaarden gevonden van 3,0 en 7,4 µmol Pb/L (norm <0.5 en klachten bij >2). De oorzaak van de intoxicatie was een beschadigde accu met loodplaten. Deze accu stond in de weide voor de ondersteuning van de stroomvoorziening van de afrastering en was aangereden tijdens het maaien. Loodplaten zijn iets zoetig van smaak en hebben een fatale aantrekkingskracht op nieuwsgierige vaarzen.

## Ziek door contact met kadavers

Een andere boosdoener is botulisme. Veelal komt botulisme voor in relatie tot pluimvee en wilde vogels. Ook vossen

die slepen met kippen of wild kunnen verspreiding van botulisme veroorzaken. Rundvee dat in contact komt met de kadavers van deze dieren (bijvoorbeeld door eraan te likken) wordt ziek. Kadavers van dode muizen zijn te klein om veel gifstoffen uit te scheiden en voor problemen te zorgen. De symptomen bij botulisme zijn verlamningsverschijnselen van staart

*“De oorzaken lopen uiteen, maar verdienen wel uitgebreid onderzoek”*

via ruggemerg naar de kop. Uiteindelijk verlamt ook de ademhaling en sterft het dier. Tegen botulisme is te vaccineren. Iets wat in een land als Israël veel gedaan wordt omdat de mest uit pluimveestallen als strooisel gebruikt wordt en kadavers kan bevatten. Botulisme is een incident, maar jaarlijks gaat het in Nederland toch nog om 20 tot 25 bedrijven met sterftegevallen.



Met haar monitoringsactiviteiten waakt GD over de diergezondheid in Nederland. Onder andere via GD Veekijker, waar vragen van dierenartsen over bijzondere gevallen binnenkomen. Naast de helpdeskfunctie is GD Veekijker hét centrale verzamelpunt voor alles rondom diergezondheid, in het belang van veehouder en sector. Deze rubriek verhaalt over bijzondere gevallen, speciaal onderzoek en opvallende resultaten die het werk van de dierenartsen oplevert. De GD-Veekijker wordt gefinancierd door het Ministerie van EL&I en PVV.